

Högsta domstolen
Box 2066
103 12 STOCKHOLM

BE m.fl. ./ riksåklagaren angående näringspenningtvätt, ringa brott

(Svea hovrätts dom 2021-02-11 i mål B 4527-20)

Högsta domstolen har beslutat att riksåklagaren ska svara skriftligen på överklagandena. Jag vill anföra följande.

Inställning

Jag bestrider ändring av hovrättens dom. Enligt min mening finns det inte skäl att meddela prövningstillstånd i målet.

Bakgrund

Åtalet

BE och AB åtalades för näringspenningtvätt, ringa brott, enligt 7 § tredje stycket lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Både BE och AB påstods ha medverkat till åtgärder som skäligen kunde anses ha varit vidtagna i syfte att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet eller att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde.

Den åtgärd BE enligt åtalet hade medverkat till bestod i att förvara och/eller gömma 80 000 kronor i kontanter mellan sitt ben och byxa samt 15 000 kronor i kontanter under en byrålåda i sin bostad. BE påstods ha begått gärningen med uppsåt.

Den åtgärd AB enligt åtalet hade medverkat till bestod i att överlåta eller låna ut 95 000 kronor till BE. Även AB påstods ha begått gärningen med uppsåt.

Tingsrättens dom

Tingsrätten dömde de båda tilltalade för näringspenningtvätt, ringa brott, till dagsböter.

Vad gäller åtalet mot BE uttalade tingsrätten att polisen stoppade den bil som han körde, en bil som BE hade hyrt. BE bar 80 000 kronor på sig i kontanter. Han hade sedlarna instuckna i sina jeans, i en bunt längs ena byxbenet. Den polis som hördes

som vittne i målet uppgav sig känna igen flera av personerna i bilen från kriminella sammanhang. Av tingsrättens dom framgår vidare att BE förklarat kontant innehavet med att han planerade att köpa en bil, han hade tagit körkort bara några dagar tidigare. Anledningen till det ovanliga sättet att bära med sig pengarna var att han bor i ett område där det förekommer mycket personrån. BE uppgav att han fått pengarna samma dag som lån från sin kamrat AB. Vidare bekräftade han att han först inte ville berätta för polisen var han fått pengarna ifrån. Tingsrätten konstaterade att polisen hemma hos BE hittat 15 000 kronor i valörer om 500 kr-sedlar och 200 kr-sedlar gömda under en byrå i BEs rum, polisen var tvungna att dra ut en låda helt för att hitta dem. BE kunde inte förklara varför han förvarade kontanterna på detta sätt. Tingsrätten uttalar vidare följande.

Tingsrätten anser att BE ska dömas för ringa näringspenningtvätt enligt åtalet. Det är riktigt att han i och för sig inte bedrev någon näringsverksamhet och att det inte är klart att pengarna han hade kom från brottslig verksamhet. Men det har inte avgörande betydelse (se ovan). BE har berättat att han våren 2019 gick andra året på gymnasiet, att han bodde hemma hos sina föräldrar och att han då inte hade några särskilda inkomster. Han var 18 år. Att han mot den bakgrunden dels bar på sig en stor summa kontanter (80 000 kr) som han förvarade på ett så ovanligt sätt som han gjorde, dels hade en annan icke obetydlig penningssumma gömd under en byrålåda i sin bostad (15 000 kr), är sådana särskilda eller kvalificerade omständigheter att tingsrätten antar att han handlade med syftet att tvätta pengar; i penningtvättssyfte. Han hade full kännedom om under vilka omständigheter han lånat pengarna och om hur han förvarade dem. Han ska därmed dömas för uppsåtligt brott.

Eftersom det handlar om ett klandervärdigt risktagande eller beteende vid enstaka tillfällen kan gärningen bedömas som ringa brott, som åklagaren gjort.

När det sedan gäller åtalet mot AB konstaterade tingsrätten att han förklarat att han lånat ut 95 000 kr till BE. Det skedde samma dag som BE stoppades av polisen. Syftet var att BE skulle köpa en bil. Det upprättades inte något skuldebrev, något kvitto eller någon annan dokumentation angående lånet. Inte heller gjordes det upp någon avbetalningsplan. AB uppgav att han litade på sin kamrat BE. Enligt AB har han under senare år lånat ut pengar till vänner och bekanta som ett slags eget sparande. Han har ganska goda löpande inkomster från arbete, men har svårt att själv spara pengarna. AB säger sig tidigare snabbt ha köpt saker eller gjort av med de pengar han tjänat. Numera lånar han i stället ut pengarna till personer han litar på. På så sätt kan han inte göra sig av med pengarna på konsumtion. För närvarande har han mellan 200 000 och 300 000 kr ute hos olika låntagare. AB uppger sig inte ta ut någon ränta och någon bestämd tidpunkt för återbetalning finns inte. Han vill inte spara i bank, för i så fall skulle pengarna vara för lättillgängliga. AB har bekräftat att det på hans bankkonto i Nordea förekommer en hel del insättningar, uttag och återköp, alltså spelvinster. Tingsrätten fortsätter enligt följande.

Som tingsrätten uppfattat AB kan man lika gärna beskriva ABs lån till vänner och bekanta som att han *förvarar* sina pengar hos andra. Någon egentlig dokumentation av lånen finns inte. Det behövs inte för han lånar bara ut pengar till kamrater han litar på. Att han regelmässigt skulle agera på det viset framstår som ganska udda men är inte motbevisat och det är inte heller i sig olagligt att låna ut pengar till vänner och bekanta.

Men lånet till BE var ett lån på en stor summa pengar (95 000 kr) och även om han lidde på BE som en vän, är och var BE en tonårspojke som fortfarande går i skolan och saknar egna inkomster. AB har förklarat att han har inkomster per år på ca 336 000 kr. Det innebär att lånet till BE avsåg närmare en tredjedel av hans egen årsinkomst. Det var därmed även relativt sett ett stort lån. Det är okänt var pengarna kom ifrån men som tingsrätten ser saken är omständigheterna sådana att det kan antas att AB lånade ut pengarna till den andre i penningtvättssyfte. Att låna ut pengar på det sätt som AB gjorde var ett sådant klandervärt risktagande eller beteende som träffas av regleringen i penningtvättsbrottslagen. Han ska alltså dömas.

Eftersom det handlar om ett klandervärt risktagande vid enstaka tillfällen kan även ABs gärning bedömas som ringa brott, så som åklagaren gjort.

Frågan om prövningstillstånd i hovrätten

Efter att BE och AB överklagat tingsrättens dom beslutade hovrätten att inte meddela prövningstillstånd. BE och AB överklagade hovrättens beslut.

Högsta domstolen meddelade prövningstillstånd och ändrade därefter hovrättens beslut på så sätt att tillstånd meddelades till målets prövning i hovrätten. Enligt Högsta domstolen saknades det vägledande praxis i fråga om tillämpningen av 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Det ansågs därför vara av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövades av högre rätt.

Hovrättens dom

Hovrätten fastställde tingsrättens dom avseende BE. När det gäller AB ändrades tingsrättens dom endast vad avser dagsbotsbeloppet och beträffande ersättning av försvararkostnader.

Hovrätten uttalade följande vad gäller åtalet mot BE.

I fråga om BE kommer hovrätten till samma slutsatser som tingsrätten när det gäller skuld och rubricering och på väsentligen samma skäl. BE bar på sig ett mycket stort kontantbelopp och förvarade i hemmet ytterligare 15 000 kr i kontanter, ett belopp som Högsta domstolen i penningtvättssammanhang beskrivit som ett "förhållandevis stort belopp" ("15 000 kronor" NJA 2020 s. 545 p. 28). Han har inte hävdats att han just då t.ex. var på väg att betala för något med kontanterna han bar på sig och sättet han förvarade pengarna på sin kropp framstår i detta sammanhang som märkligt.

Beträffande AB uttalade hovrätten följande.

I fråga om AB kommer hovrätten också till samma slutsatser som tingsrätten när det gäller skuld och rubricering och på väsentligen samma skäl. Hans egna uppgifter om lånet till BE och om sina ekonomiska förhållanden beskriver sammanfattningsvis en oöverskådlig, odokumenterad och okontrollerbar härva av fordringar och skulder. En sådan härva är synnerligen väl ägnad för penningtvätt. Både BE och AB har emellertid uppgett att 15 000 kr överlämnades den 3 mars 2019 och resterande 80 000 kr dagen därpå. Så som åtalet ser ut i hovrätten ska gärningstillfället vara den 4 mars 2019. Mot bakgrund av det som BE och AB uppgett ska därmed åtalet endast bifallas såvitt avser 80 000 kr.

Hovrätten finner således att omständigheterna, täckta av BEs och ABs uppsåt, är sådana att den åtgärd som de var för sig medverkat till skäligen kan antas ha haft ett sådant penningtvättssyfte som anges i gärningsbeskrivningen.

Överklagandena

Såväl BE som AB har överklagat och yrkat att Högsta domstolen ska ogilla åtalet.

Enligt BE har hovrätten gjort en felaktig bedömning av omständigheterna och bevisningen i målet. Enligt BE rör målet i huvudsak om han förvarat pengar i syfte att dölja att pengarna härrör från brottslig verksamhet samt huruvida hans hantering av pengarna utgjort ett klandervärt risktagande. För att beviskravet ska vara uppfyllt får det inte finnas andra möjliga förklaringar till händelseförloppet. BE har anfört att han förvarat pengarna på kroppen för att undvika att de kom i orätta händer. Vidare har han förklarat att han innehaft pengarna för att köpa en bil, efter att ha lånat dem av en äldre vän. Enligt BE är dessa förklaringar inte orimliga och kan inte lämnas utan avseende. Utredningen i målet ger inte stöd för att pengarna härrör från brott eller brottslig verksamhet. Det bör enligt BE även beaktas att han är ung och därför inte kan förväntas fullt ut ha uppsåt att agera på ett sätt som vuxna anser är ett risktagande.

När det gäller frågan om prövningstillstånd uttalar BE att lagstiftningen rörande näringspenningtvätt, ringa brott, är förhållandevis ny och det finns få avgöranden från hovrätterna där frågan behandlas. Högsta domstolen har inte prövat något mål där omständigheterna liknar de som är aktuella i målet. I NJA 2020 s. 545 har frågan om ett klandervärt risktagande behandlats till viss del. I det målet hade den tilltalade felaktigt mottagit en betalning via swish från en okänd person. Han tog sedan ut beloppet i kontanter och överlämnade dessa till den okände. Det beteendet måste anses mer klandervärt än att som BE låna pengar av en vän som han vet har ett arbete. De skilda omständigheterna talar för ett behov av förtydligande av Högsta domstolen. Enligt BE är det av vikt för ledning av rättstillämpningen att Högsta domstolen klargör vad som ska anses utgöra ett klandervärt risktagande och hur uppsåtet ska bedömas.

Enligt AB har han lånat ut de i målet aktuella pengarna till BE. Han lånar ut pengar till vänner och bekanta som han litar på. Det är hans sätt att spara pengar. AB uppger att det inte är olagligt att förfara med pengar på det sätt han gjort, utan det är först när handlingen kan innefatta ett klandervärt risktagande som den kan vara brottslig. Även om ABs handlande objektivt sett skulle anses misstänkt så saknas det helt utredning som vederlägger hans uppgifter om transaktionen. Det saknas också utredning som ger anledning att anta att AB genom sin utlåning medverkat till någon åtgärd i syfte att dölja pengar från brott eller brottslig verksamhet.

När det gäller frågan om prövningstillstånd uttalar AB att lagens skyddsintresse är att motverka klandervärda risktaganden och inte hanteringen av kontanter i sig. Det finns få hovrättsavgöranden om näringspenningtvätt, ringa brott, och inget avgörande

från Högsta domstolen. Enligt AB finns det behov av vägledning för den framtida tillämpningen av bestämmelsen.

Grunder

Näringspenningtvätt, 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen

Bestämmelsen

Enligt 7 § första stycket penningtvättsbrottslagen döms den som, i näringsverksamhet eller såsom led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 § för näringspenningtvätt till fängelse i högst två år.

Av paragrafens tredje stycke framgår att om brottet är ringa, döms till böter eller fängelse i högst sex månader. Enligt andra meningen i tredje stycket döms den till samma straff som i annat fall än som anges i första stycket medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte som anges i 3 §.

Enligt 3 § första stycket 1 lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott (penningtvättsbrottslagen) döms, om åtgärden syftar till att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde, den för penningtvättsbrott som överlåter, förvärvar, omsätter, förvarar eller vidtar annan sådan åtgärd med egendomen.

Förarbetsuttalanden

Bestämmelsen i 7 § penningtvättsbrottslagen kan sägas ha utformats med bestämmelsen om häleri i näringsverksamhet (s.k. näringshäleri, 9 kap. 6 § andra stycket brottsbalken) som förebild. I bestämmelsen om häleriförseelse i 9 kap. 7 § andra stycket 1 brottsbalken återfinns en motsvarighet till 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen.

Bestämmelsen om näringshäleri tillkom genom lagstiftning som trädde i kraft år 1980. I propositionen till bestämmelsen uttalades att det dittills gällande kravet på ett styrkt förbrott ibland i rättstillämpningen kunde leda till stötande resultat. Med hänsyn till detta kompletterades häleribestämmelsen med en ny straffbestämmelse utan detta krav. Straffansvar kom därmed att inträda även för den som i näringsverksamhet eller som led i en verksamhet som bedrevs vanemässigt eller i större omfattning befattade sig med något som skäligen kunde antas vara frånhänt annan genom brott. Till förmån för att slopa kravet på styrkt förbrott ansågs tala intresset av att effektivt kunna ingripa straffrättsligt i fall där någon köper något som i realiteten är stöldgods. Till detta lade departementschefen den principiella synpunkten att det alltid är klandervärt att ta befattning med egendom under omständigheter som objektivt sett ger anledning anta att godset har frånhänts annan genom brott. Det ansågs med fog

kunna hävdas att man när det finns sådana omständigheter bör avstå från att köpa en sak eller ta annan befattning med den (se prop. 1979/80:66 s. 1 och 13).

Bestämmelsen om häleriförseelse i 9 kap. 7 § brottsbalken fick sin nuvarande utformning genom lagstiftning som trädde ikraft år 1991. I propositionen till lagändringarna uttalades att den uppmjukning av kravet på styrkt förbrott som infördes genom 1980 års lagstiftning klart hade förbättrat möjligheterna att komma åt en del organiserad häleriverksamhet. Samtidigt hade det visat sig att insatser som huvudsakligen koncentrerats mot den etablerade eller yrkesmässiga häleriverksamheten inte var tillräckliga för en effektiv bekämpning av stöldbrottsligheten. Det bedömdes som väsentligt att samhället kan ingripa också då någon köper stöldgods, även om det inte kan bevisas varifrån det kommer. Till detta kom den principiella synpunkten, som anfördes redan i 1980 års lagstiftningsärende, att det framstod som klandervärt att alls ta befattning med egendom under omständigheter som gör att det på goda grunder kan misstänkas att det är fråga om brottsgods (se prop. 1990/91:127 s. 48).

I propositionen till penningtvättsbrottslagen uttalades att beträffande penningtvättsbrottet ska beviskravet för kopplingen till brott eller brottslig verksamhet enligt huvudregeln vara detsamma som i brottmål i allmänhet. Vidare konstaterades att det när det gäller sakhäleri ansetts motiverat att slopa kravet på att kopplingen till förbrott ska vara styrkt. Därvid redovisades de ovan redovisade förarbetsuttalandena. Enligt regeringen gjorde dessa synpunkter sig gällande också när det gäller penningtvätt, även om det framför allt är sättet att utföra transaktioner på som kan ge anledning till misstanke om penningtvättsbrott. Vidare uttalades följande (se prop. 2013/14:121 s. 60).

Enligt *Ekobrottsmyndigheten* förekommer det yrkesmässiga verksamheter där skyldigheterna att granska, rapportera och underlåta att genomföra misstänkta transaktioner enligt penningtvättslagen (se avsnitt 5.2.1) systematiskt åsidosätts. Ekobrottsmyndigheten har också uppmärksammat att det förekommer verksamheter där själva affärsidén är att hjälpa till att genomföra transaktioner som på goda grunder kan antas vara vidtagna i penningtvättsyfte. Verksamheter som erbjuder betalningstjänster eller tillhandahåller valuta kan också etableras utan registrering eller tillstånd vilket innebär att myndighetskontroll saknas.

Regeringen anser att det är angeläget att motverka verksamheter som mer eller mindre öppet låter sig utnyttjas för penningtvätt. Det är därför motiverat att införa en bestämmelse som straffbelägger medverkan till en åtgärd enligt huvudregeln i den nya lagen i de fall det inte är möjligt att bevisa att åtgärden vidtagits i penningtvättsyfte, men där åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i sådant syfte. Straffansvaret bör träffa den som i näringsverksamhet, eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning (jfr prop. 1979/80:66 s. 25), inser att omständigheterna kring en åtgärd eller transaktion är sådana att de objektivt talar för att åtgärden vidtas i syfte att tvätta pengar, men ändå medverkar till att genomföra den. Liksom vid häleri förutsätter ansvar uppsåt.

..-.-

Att medverka vid transaktioner som på goda grunder kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte är klandervärt även om det inte sker inom ramen för näringsverksamhet eller annars i större omfattning. Samtidigt är det inte lika klandervärt som i mer affärsmässiga situationer. I likhet med vad som gäller vid häleri bör därför för ringa brott straffas även den som, i annat fall än i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning, medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte.

Det är inte fråga om en sänkning av beviskravet gällande förbrottet i egentlig mening. Vad som bestraffas är att gärningsmannen vidtar en åtgärd i en situation där handlandet måste sägas innebära ett klandervärt risktagande. Fråga är inte heller om en kriminalisering av oaktsamhet, utan om uppsåtlig medverkan till transaktioner som utifrån de yttre omständigheterna är att bedöma som misstänkta och som därför inte bör utföras. I de fall det i enlighet med reglerna i penningtvättslagen är legitimt att genomföra transaktionen trots att den är misstänkt ska något straffansvar inte kunna följa. Om en verksamhetsutövare däremot inte fullgör sina skyldigheter enligt penningtvättslagen och samtidigt gör sig skyldig till näringspenningtvätt, bör enligt reglerna om brottskonkurrens dömas endast för näringspenningtvätt.

I propositionen tas också upp den situationen att det efter utförandet av en transaktion som objektivt sett är misstänkt visar sig att transaktionen inte har utförts i penningtvättssyfte, t.ex. därför att det visar sig att det rör sig om legitim egendom. Lagrådet hade ifrågasatt om ett straffansvar är adekvat i sådana fall där legitim egendom har omsatts med i sig lagliga medel och om en person därför vid straffpåföljd ska förmås att avstå från åtgärden. Bestämmelsen hade enligt Lagrådet i sådana fall närmast ett preventivt syfte, nämligen att det i en affärsverksamhet ska införas eller utvecklas kontrollrutiner som gör att verksamheten inte kan utnyttjas för penningtvätt. Om det var kontrollrutiner som eftersträvades även vid omsättning av legitim egendom, låg enligt Lagrådet en sanktion i form av administrativa avgifter närmare till hands. Regeringen uttalade att det klandervärda beteende som bestämmelsen tar sikte på består i en uppsåtlig medverkan vid transaktioner som objektivt sett framstår som misstänkta, inte i underlåtenheten att följa kontrollrutiner. En annan sak är att sådan underlåtenhet kan utgöra en omständighet som bör beaktas vid bedömningen av om någon gjort sig skyldig till näringspenningtvätt. Regeringen bedömde att det förhållandet att egendomen senare visar sig vara legitim inte minskar det klandervärda risktagande som personen gjort sig skyldig till, varför straffansvar bör kunna utkrävas även i den situationen (se a. prop. s. 60).

I författningskommentaren till 7 § uttalas bl.a. följande (se a. prop. s. 115).

Att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen "i sådant syfte som anges i 3 §" är ett objektivt rekvisit som ska vara täckt av gärningsmannens uppsåt. Gärningsmannen måste inte själv ha gjort bedömningen att åtgärden i fråga skäligen kan antas vara vidtagen i syfte att dölja eller främja, men de omständigheter som ligger till grund för en bedömning att så är fallet ska vara täckta av gärningsmannens uppsåt. Orden "skäligen kan antas" har alltså närmast till funktion att peka på att det är omständigheterna under vilka åtgärden vidtogs som bör vara avgörande för om ett klandervärt risktagande ska anses föreligga. Omständigheterna kring gärningen har vid näringspenningtvätt större betydelse än vid näringshäleri, där egendomen som sådan kan visa tecken på att det rör sig om exempelvis stöldgods. Eftersom en penningtransaktion i sig normalt inte kan anses

som något misstänkt bör det i regel föreligga någon kvalificerande omständighet för att en sådan transaktion skäligen ska kunna antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. En sådan omständighet kan vara sättet på vilket transaktioner genomförs.

Doktrinen

Magnus Ulväng m.fl. författare konstaterar att för ansvar för näringspenningtvätt förutsätts att gärningen innebär att någon medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara utförd i penningtvättssyfte. Härmed avses deltagande i sådan åtgärd som avses i 3 §, punkterna 1 och 2. Vidare uttalas följande (Ulväng/Jareborg/Friberg/Asp, Brotten mot allmänheten och staten, 2 uppl., 2014, s. 85).

Kravet på att åtgärden skäligen skall kunna antas vara utförd i penningtvättssyfte är ett vanligt brottsrekvisit (som vid bedömning av det allmänna kravet på uppsåt och oaktsamhet i enlighet med huvudregeln i BrB 1:2 skall vara täckt av uppsåt). Åtgärderna och omständigheterna runt den skall vara sådana att genomförandet av gärningen innebär ett klandervärt risktagande. Vad gäller vanligt näringshäleri kan egendomen som sådan ofta ge indikationer på att fråga är om t.ex. stöldgods. Så är långt ifrån alltid fallet när det gäller penningtransaktioner. Vid sådana transaktioner fordras det därför i regel att det föreligger någon form av kvalificerande omständighet för att det skäligen skall kunna antas att åtgärden vidtas i penningtvättssyfte. Det kan t.ex. handla om det sätt på vilket transaktionen genomförs eller om att transaktionen avser en stor mängd kontanter. Ansvar bör förutsätta att genomförande av åtgärden – under de ifrågakvarande omständigheterna – utgör ett klandervärt risktagande.

Eftersom grunden för ansvaret är att gärningsmannen gör sig skyldig till ett klandervärt risktagande utesluts ansvar inte av det förhållandet att egendomen senare visar sig vara legitimt åtkommen (jfr vad som gäller vid näringshäleri enligt BrB 9:6 st. 2).

Vidare uttalas att bestämmelsen om näringspenningtvätt är begränsad till åtgärder som sker i en näringskontext. Om en sådan gärning som kriminaliseras i bestämmelsen vidtas utom denna kontext, t.ex. av en privatperson, omfattas gärningen av 7 § tredje stycket andra meningen (se a. a. s. 86).

Praxis

I NJA 2020 s. 545 ”15 000 kronor” konstaterade Högsta domstolen att bestämmelsen om näringspenningtvätt, ringa brott, i 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen tar sikte på fall som inte sker i näringsverksamhet eller som ett led i en verksamhet som bedrivs vanemässigt eller annars i större omfattning. Ansvar förutsätter inte att det finns ett styrkt förbrott eller att det är styrkt att egendomen härrör från brottslig verksamhet. Bestämmelsen är vidare tillämplig även när det är styrkt att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet. Ansvar förutsätter att gärningspersonen medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas ske i penningtvättssyfte. Omständigheterna i det enskilda fallet ska alltså vara sådana att det skäligen kan antas att åtgärden vidtas antingen i syfte att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet eller i syfte att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig egendomen eller dess värde. Högsta domstolen konstaterar vidare att det i förarbetena uttalas att omständigheterna vid gärningen har större betydelse vid tillämpning av bestämmelsen i 7 § tredje stycket andra meningen än vid

tillämpning av motsvarande bestämmelse om häleriförseelse. Som skäl anges att vid häleriförseelse kan egendomen som sådan visa tecken på att det rör sig om exempelvis stöldgods. Eftersom en penningtransaktion i sig normalt inte uppvisar några sådana tecken eller kan uppfattas som misstänkt bör det i regel föreligga någon kvalificerande omständighet för att en sådan transaktion skäligen ska kunna antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. Högsta domstolen fortsatte enligt följande.

23. Att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i visst syfte är ett objektiva rekvisit som ska vara täckt av gärningsmannens uppsåt. Enligt motiven är det inte nödvändigt för ansvar att gärningsmannen själv har gjort bedömningen att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i syfte att dölja eller främja. De omständigheter som ligger till grund för bedömningen att så är fallet ska dock vara täckta av gärningsmannens uppsåt. (Se a. prop. s. 115.) Det är alltså inte i första hand fråga om att bedöma vad gärningsmannen själv har insett beträffande syftet med åtgärden.

24. Grunden för straffansvaret är enligt motiven att gärningsmannen gör sig skyldig till ett klandervärt risktagande (se a. prop. s. 115). Det innebär att gärningsmannen ska kunna klandras för att han eller hon uppsåtligt tar en risk när en viss handling utförs. Det krävs visserligen inte att gärningsmannen själv gör bedömningen att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. Situationerna kan dock te sig mycket olika och enbart kännedom om de faktiska omständigheterna kan därför inte alltid anses tillräcklig för straffansvar enligt bestämmelsen. Bland annat hänger detta samman med att penningtvätt kan innehålla inslag som i sig inte är anmärkningsvärda, i vart fall inte för den som bara ser den enskilda transaktionen och inte hela det sammanhang som den ingår i.

25. Omständigheterna kring transaktionen i det enskilda fallet kan i och för sig vara så kvalificerade att kunskap om dem måste leda till misstanken att åtgärden har vidtagits i ett penningtvättssyfte. I andra fall är emellertid omständigheterna inte så kvalificerade. Det är då inte tillräckligt för straffansvar att gärningsmannen känner till de faktiska omständigheterna. Det måste i sådana fall därutöver krävas att han eller hon förstår åtminstone att åtgärden kan innefatta ett riskmoment.

Något om hanteringen av kontanter

Sveriges riksbank ger årligen ut rapporten ”Så betalar svenskarna” i vilken utvecklingen på betalningsmarknaden beskrivs och analyseras. Rapporten sammanfattar utvecklingen under det gångna året och redogör för Riksbankens bedömningar och politik på området. I 2020 års rapport konstateras att svenskarna allt oftare betalar med kort eller Swish i stället för med kontanter. Svenskarna använder således alltmer sällan kontanter. På tio år har andelen som betalar med kontanter fallit från runt 40 procent till under 10 procent. Kontanter används nu mest för små betalningar och främst av äldre personer. Bankkort, där pengar dras direkt från ett bankkonto, är idag det vanligaste sättet att betala i butik oavsett storleken på betalningen. Kontanter används däremot oftare till mindre betalningar, under 100 kronor, samtidigt som kreditkort (där kunden betalar med kredit från banken och sedan får en faktura) används oftare ju högre summa man handlar för (se <https://www.riksbank.se/sv/betalningar--kontanter/sa-betalar-svenskarna/sa-betalar-svenskarna-2020/>).

Enligt 1 kap. 2 § första stycket 15 lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism gäller lagen bl.a. för fysiska och juridiska personer som driver yrkesmässig handel med varor, om det kan antas att det i verksamheten eller i en del av verksamheten genomförs eller kommer att genomföras transaktioner, enstaka eller sådana som kan antas ha samband, som innebär att ett utbetalt eller mottaget belopp i kontanter uppgår till motsvarande 5 000 euro eller mer. All yrkesmässig kontanthandel med varor omfattas av lagen. Minimibeloppet sänktes från 15 000 till 5 000 euro när den nya penningtvättslagen trädde i kraft den 1 augusti 2017. För handelsföretag som tar emot kontant betalning på 5 000 euro och uppåt innebär lagen ett utökat krav på rutiner. Företagen måste bl.a. vidta grundläggande åtgärder för riskbedömning och kundkännedom samt ha rutiner för god kundkontroll och intern redovisning (se 2 och 3 kap.). Av lagens 7 kap. framgår att de handelsföretag som omfattas av lagen står under tillsyn av länsstyrelsen. Genom tillsynen kontrolleras att verksamheten drivs i enlighet med lagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av lagen. Om så inte sker kan företagen bl.a. åläggas sanktionsavgifter.

I detta sammanhang kan också nämnas att Svensk Handel i samband med att den nya penningtvättslagen trädde i kraft rekommenderade handlarna att inte ta emot mer än 45 000 kronor i kontant betalning. Detta i det uttalade syftet att undvika det omfattande åtagande som det innebär att ta emot kontant betalning på 5 000 euro, (se <https://www.svenskhandel.se/nyhetscenter/nyheter/2017/ny-penningtvattslag/>).

Polismyndigheten har sedan 2018 ett samlat ansvar för en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism. Samordningsfunktionen består av 16 myndigheter och Sveriges advokatsamfund. En av samordningsfunktionens uppgifter är att årligen ta fram en nationell riskbedömning på området. Den första riskbedömningen publicerades 2019 och förberedelser inför nästa riskbedömning pågår. I 2019 års riskbedömning uttalades att nya betalningslösningar har bidragit till att det svenska samhället i snabb takt blir allt mer kontantlöst. Samtidigt pekas hantering av kontanter med höga värden ofta ut internationellt som ett högriskområde för penningtvätt. Detta anges även gälla i Sverige. Kriminella aktörer fortsätter, trots det allt mer kontantlösa samhället, att använda kontanter för att begränsa spårbarheten och minska risken för upptäckt. Samordningsfunktionen bedömde att kontanthandlingen utgjorde ett fokusområde där åtgärder kan behöva vidtas. Sverige konstaterades vara ett av världens mest kontantlösa länder, samtidigt som kontanter används i betydande utsträckning i flera penningtvättsmanhang. Ytterligare åtgärder för att begränsa möjligheterna till storskalig kontanthandling bedömdes sannolikt kunna komma att bidra till att försvåra för de kriminella att tvätta pengar (se https://polisen.se/contentassets/1b51f95f9d1748a9ac9c1098685fc8f7/nationell-riskbedomning_slutversion_190610.pdf).

Min bedömning

Inledning

Enligt 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen döms den för den ringa varianten av näringspenningtvätt som medverkar till en åtgärd som skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte. För straffansvar krävs inte att egendomen härrör från brott eller brottslig verksamhet. Straffansvaret grundas i stället på att gärningsmannen vid gärningstillfället gör sig skyldig till ett klandervärt risktagande. Att egendomen senare visar sig vara legitim påverkar därför inte ansvarsfrågan. Gärningsmannen måste inte själv ha bedömt att åtgärden skäligen kan antas vara vidtagen i penningtvättssyfte, men de omständigheter som ligger till grund för en bedömning att så är fallet ska vara täckta av uppsåt. Det är således omständigheterna under vilka åtgärden vidtogs som bör vara avgörande för om ett klandervärt risktagande ska anses föreligga.

Åtalet mot BE avser att han förvarat och/eller gömt 80 000 kronor i kontanter mellan sitt ben och byxa samt 15 000 kronor i kontanter under en byrålåda i sin bostad.

Åtalet mot AB avser att han överlätit eller lånat ut 95 000 kronor till BE.

Frågan i målet är om de omständigheter som förelåg när BE mottog, förvarade och/eller gömde kontanterna, innebar ett klandervärt risktagande från dennes sida. Vidare är frågan om de omständigheter som förelåg när AB överlät eller lånade ut kontanterna till BE innebar ett klandervärt risktagande från dennes sida.

Ostridiga omständigheter

I målet är ostridigt att BE körde en hyrbil när han stoppades av polis. Han hade då 80 000 kronor i kontanter gömda i sina jeans, instuckna mellan sitt ben och byxbenet. Vid en efterföljande husrannsakan fann polisen 15 000 kronor i valörer om 500 kr-sedlar och 200 kr-sedlar gömda under en byrå i BEs rum. Vidare är ostridigt att BE vid tillfället var 18 år gammal, gick andra året på gymnasiet, bodde hemma hos sina föräldrar och inte hade några särskilda inkomster. Domstolarna har utgått ifrån att det var AB som överlämnade pengarna till BE. AB har uppgett att han inte tagit ut någon ränta eller annan ersättning från BE. Vidare har det inte upprättats något skuldebrev, kvitto eller annan skriftlig dokumentation. I målet är inte klarlagt varifrån AB fått kontanterna.

Påståendet om lån för bilköp

BE och AB har påstått att AB har lånat ut de 95 000 kr som målet gäller till BE med anledning av att denne nyligen hade tagit körkort och därför skulle köpa en bil.

Tingsrätten har beskrivit ABs lån till vänner och bekanta som att han förvarar pengar hos andra. Att han regelmässigt gör på det viset framstod enligt tingsrätten som ganska udda, men ansågs inte motbevisat. Det noterades också att det inte i sig är olagligt att låna ut pengar till vänner och bekanta. Hovrätten har beskrivit ABs eko-

nomiska förehavanden som en oöverskådlig, odokumenterad och okontrollerbar härva av fordringar och skulder som är synnerligen väl ägnad för penningtvätt.

Domstolarna har således utgått ifrån att AB regelmässigt lånar ut pengar utan ränta till vänner och bekanta. Om domstolarna ansett att utbetalningen till BE utgjort ett av dessa lån eller om AB insett att hans överlämnande av kontanterna hade ett penningtvättssyfte framgår inte klart av domarna. För att AB insett detta talar enligt min mening det sätt på vilket tingsrätten strukturerat sitt resonemang och hovrättens notering om att ABs ekonomiska förehavanden var synnerligen väl lämpade för penningtvätt. För detta talar även det förhållandet att varken tingsrätten eller hovrätten, när det gäller AB, för något resonemang om brottets subjektiva sida. Direkt efter bedömningen att det kan antas att AB lånade ut pengarna till BE i penningtvättssyfte och att det var fråga om ett klandervärt risktagande uttalade tingsrätten ”Han ska alltså dömas”. Oavsett hur det ligger till med detta anser jag att vad de tilltalade påstått och berättat om lånet och det förestående bilköpet är sådant att det ska lämnas utan avseende vid bedömningen av om de ska dömas enligt åtalet. Skälen för detta är följande.

Det är fråga om ett stort belopp i kontanter. Varför låna ut kontanter till ett bilköp? Användningen av kontanter har minskat kraftigt under senare år. Vissa handlare tar inte emot kontanter, detta gäller särskilt vid större belopp. Som framgått i det föregående har Svensk Handel, med anledning av regleringen i den nya penningtvättslagen, rekommenderat handlarna att inte ta emot mer än 45 000 kronor i kontant betalning. Att vid bilköp avseende belopp uppemot 100 000 kronor betala med kontanter är i dagsläget enligt min mening mycket ovanligt och för tveklöst tankarna till att det kan vara fråga om penningtvätt.

BE har gömt undan kontanterna, dels 80 000 kr dolda under sitt byxben, dels 15 000 kr under en byrå i sitt rum. Detta talar självfallet mycket starkt för att det är fråga om pengar som inte är legitima. När det gäller de 15 000 kr BE gömt i sitt rum har han inte ens kunnat lämna en förklaring till varför han förvarat dem som han gjort. BEs invändning om att han bor i ett område där personrån är vanligt förekommande som förklaring till hur han förvarade kontanterna på kroppen, talar snarare emot hans uppgifter om bilköp eller annan legitim hantering. Detta då det innebär stora och onödiga risker att hantera stora summor kontanter för ett påstått bilköp. Som nämnts är stora belopp i kontanter ovanliga och oönskade som betalning i den legitima detaljhandeln. Vidare finns det självfallet en risk att bli rånad om man bär stora kontantbelopp på sig, vilket inte är fallet vid exempelvis sedvanliga kontoöverföringar.

Under förundersökningen hördes BE första gången samma dag som han stoppades av polisen (den 4 mars 2019). Under förhöret sade BE att han fått kontanterna av en kompis som han inte ville namnge. Han gjorde inte anspråk på pengarna. BE nämnde inget om att det var ett lån eller att han skulle köpa någon bil. Nästa gång BE förhördades var den 6 september 2019. Denna gång uppgav BE att det var hans kontanter och att han gjorde anspråk på dem. På frågan om hur han fått tillgång till kontanterna svarade han ”Ingen kommentar”. Inte heller denna gång nämnde BE något om ett lån

eller ett förestående bilköp. Berättelsen om att han lånat pengarna av AB för att köpa en bil lämnade BE först i ett tredje polisförhör som hölls den 19 september 2019 (se förundersökningsprotokollet 2019-09-19, s. 30 ff., 34 f. och 36 f.). Detta talar enligt min mening för att påståendet om lånet till ett bilköp är en ren efterhandskonstruktion.

BEs uppgifter om det påstådda bilköpet är vaga, han har inte berättat att han planerade att köpa någon viss bil, eller en bil av ett visst märke eller modell. Han har inte heller lämnat några konkreta uppgifter om när bilköpet skulle äga rum.

AB har inte krävt någon ränta eller annan ersättning för det påstådda lånet. Någon säkerhet för lånet har inte funnits.

Det har inte upprättats något skuldebrev, något kvitto eller annan skriftlig dokumentation angående det påstådda lånet.

Varför skulle AB låna ut ett så stort belopp, 95 000 kr, till BE utan någon som helst säkerhet? BE var vid tillfället 18 år gammal, gick andra året på gymnasiet, bodde hemma hos sina föräldrar och hade inte några särskilda inkomster. I tingsrättens dom noteras att AB uppgett att han har inkomster per år på ca 336 000 kr, vilket anges innebära att det påstådda lånet till BE avsåg närmare en tredjedel av hans egen årsinkomst. Här bör tilläggas att av de inkomstuppgifter som under förundersökningen inhämtats från Skatteverket framgår att enligt lämnade kontrolluppgifter uppgick ABs inkomster av tjänst under inkomståret 2018 till 336 608 kr. Vidare framgår att den beslutade slutliga skatten uppgick till 70 712 kr (se förundersökningsprotokollet 2019-10-24, s. 85 och 86). Eftersom 336 000 kr utgör ett bruttolönebelopp torde ett lån på 95 000 kr klart överstiga en tredjedel av ABs årsinkomst.

I målet har åberopats kontoutdrag från ABs bankkonto där hans lön sätts in. På kontot finns varken vid tiden för det påstådda lånet eller dessförinnan några enskilda kontanta uttag, eller flera sammanlagda uttag som skulle kunna förklara ABs stora kontantinnehav (se förundersökningsprotokollet 2019-10-24, s. 54 ff.).

I detta sammanhang bör också nämnas att AB under 2016 dömdes för narkotikabrott, som inte var ringa, och vapenbrott begångna under 2015. Vidare uppgav den polisman som hördes som vittne i det nu aktuella målet att han kände igen flera av dem som färdades i den av BE förda bilen från kriminella sammanhang.

Mot bakgrund av de nu redovisade omständigheterna anser jag således att BEs och ABs påstående om att AB lånat ut 95 000 kr till BE för ett bilköp ska lämnas utan avseende, även om denna slutsats inte är en förutsättning för att åtalet för näringspenningtvätt, ringa brott, ska bifallas. Till grund för bedömningen av om BE respektive AB har medverkat till åtgärder som skäligen kan antas vara vidtagna i penningtvättssyfte får därför enligt min mening läggas de yttre omständigheterna vid gärningarna.

BE

På vilket sätt har BE gjort sig skyldig till ett klandervärt risktagande?

BE har förvarat och/eller gömt 95 000 kronor i kontanter. Mot bakgrund av att stora kontanta belopp numera sällan förekommer vid legitima transaktioner utan starkt förknippas med brottslighet och penningtvätt, kan redan hanteringen av det stora beloppet kontanter i sig utgöra ett klandervärt risktagande. Men även om en hantering av stora kontanta belopp är ovanlig och förenat med hög risk för penningtvätt kan den vara godtagbar beroende på omständigheterna. Så är emellertid inte fallet i förevarande mål.

BE var vid det aktuella tillfället 18 år gammal, gick andra året på gymnasiet och hade inte några särskilda inkomster. Han har befattat sig med en stor summa kontanter, totalt 95 000 kronor, som han gömt undan, dels dolda under sitt byxben, dels gömda under en byrå. Han har mottagit kontanterna från AB som han säger sig känna väl. Oavsett vad BE känt till om ABs inkomster och ekonomiska förhållanden i övrigt måste han ha uppfattat det som anmärkningsvärt att AB hade möjlighet att överlämna en så stor summa som 95 000 kronor till honom. Vidare måste det ha framstått som än mer anmärkningsvärt att den stora summan pengar utgjordes av kontanter och att AB, även om de var vänner, inte krävde någon säkerhet, ränta eller annan ersättning från BE. Det upprättades heller inget skuldebrev, kvitto eller någon annan skriftlig dokumentation som bekräftade att AB överlämnat kontanterna till BE. Enligt min mening är dessa omständigheter sådana att BE genom att förvara och gömma undan kontanterna har medverkat till åtgärder som skäligen kan antas ha syftat till att dölja att pengarna härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig pengarna. BE har vidare handlat med uppsåt till de omständigheter som legat till grund för denna bedömning. Omständigheterna kring BEs befattning med kontanterna är enligt min mening så kvalificerade att det är tillräckligt att BE har haft uppsåt till de faktiska omständigheter som leder till slutsatsen att de åtgärder han vidtagit skäligen kan antas ha skett i penningtvättssyfte. I vart fall har han förstått att hans åtgärder kunde innefatta ett riskmoment. BE har därför, som tingsrätten och hovrätten funnit, gjort sig skyldig till näringspenningtvätt, ringa brott, enligt 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen.

AB

Det är i målet inte klarlagt varifrån de 95 000 kronor som AB har överlämnat till BE härrör. Det är emellertid klarlagt att de inte kommer från kontanta uttag av den lön som AB har uppburit. AB har således överlämnat en stor summa kontanta medel, totalt 95 000 kronor, med oklart ursprung till BE. Redan det förhållandet att det är en stor summa kontanter är så ovanligt att det för tankarna till att det kan vara fråga om illegitima pengar. Till detta kommer att BE har gömt undan kontanterna, dels dolda under sitt byxben, dels gömda under en byrå. AB har inte krävt någon säkerhet, ränta eller annan ersättning. Han har inte heller upprättat något skuldebrev, kvitto eller annan skriftlig dokumentation. Det är fråga om en stor summa kontanter som motsvarar mer än en tredjedel av ABs nettoårsinkomst. Kontanterna har överlämnats till

en tonårspojke som fortfarande går i skolan och saknar egna inkomster. Enligt min mening är dessa omständigheter sådana att AB genom att överlämna kontanterna till BE har medverkat till en åtgärd som skäligen kan antas ha syftat till att dölja att pengarna härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig pengarna.

Enligt min uppfattning har AB inte bara handlat med uppsåt till de omständigheter som legat till grund för bedömningen att utlåningen till BE skäligen kan antas ha syftat till att dölja att pengarna härrör från brott eller brottslig verksamhet eller till att främja möjligheterna för någon att tillgodogöra sig pengarna. Han måste enligt min mening därutöver ha insett att han medverkat till en åtgärd som skäligen kan antas ha företagits i penningtvättssyfte. AB har således gjort sig skyldig till näringspenningtvätt, ringa brott.

Processuella frågor

Frågan om prövningstillstånd

Prövningstillstånd får enligt 54 kap. 10 § första stycket 1 rättegångsbalken meddelas om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen (prejudikatdispens). För att bevilja prövning enligt denna punkt krävs alltså att ett avgörande av Högsta domstolen blir av generell betydelse för bedömningen av framtida mål som innehåller liknande frågeställningar. Den enskildes intresse av att få till stånd en överprövning kan sålunda enligt motiven inte föranleda dispens på denna grund (se Fitger m.fl., Rättegångsbalken m.m. [version 1 april 2020, JUNO], kommentaren till 54 kap 10§).

I samband med arbetet med Åklagarmyndighetens verksamhetsplan tas årligen fram en sammanställning över rättsfrågor som har bedömts som intressanta att få prövade i Högsta domstolen. Denna lista över prioriterade prejudikatfrågor tas fram av riksåklagaren i samverkan med Utvecklingscentrum och Ekobrottsmyndigheten. I 2021 års lista återfinns två penningtvätsrelaterade punkter. I den första av dessa punkter anges att det finns behov av vägledande uttalanden om vad som krävs för att bevisa brott eller brottslig verksamhet. Den andra punkten avser näringspenningtvätt och frågan vad som anses utgöra ett klandervärd risktagande vid penningtransaktioner. Här uttalas att det behövs vägledande uttalanden om vilken typ av omständigheter som krävs för att kontotransaktioner skäligen ska kunna antas vara vidtagna i penningtvättssyfte.

Som framgått i det föregående beslutade hovrätten att inte meddela prövningstillstånd i anledning av BEs och ABs överklagande av tingsrättens dom. Högsta domstolen ändrade sedan hovrättens beslut och meddelade tillstånd till målets prövning i hovrätten. Detta motiverades med att det då saknades vägledande praxis i fråga om tillämpningen av 7 § lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott. Enligt Högsta domstolen var det därför av vikt för ledning av rättstillämpningen att målet prövades av högre rätt. Högsta domstolens beslut fattades den 16 april 2020. Högsta domstolen

har därefter, den 17 juni 2020 i NJA 2020 s. 545 ”15 000 kronor”, uttalat sig vägledande om tillämpningen av 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen.

Som nämnts anser jag att tingsrättens och hovrättens domar inte är tydliga när det gäller frågan om AB insett att hans överlämnande av kontanterna till BE hade ett penningtvättssyfte. Enligt min mening har han insett detta. Jag anser att BEs och ABs påstående om att kontanterna utgjorde ett lån som syftade till att den förstnämnde skulle köpa en bil är en efterhandskonstruktion som ska lämnas utan avseende. Denna prövning utgör ”vanlig” bevisvärdering som knappast kan vara av intresse från prejudikatsynpunkt. Med utgångspunkten att påståendet om lånet för bilköp ska lämnas utan avseende finns det enligt min mening inte någon sådan oklarhet om tillämpningen av 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen som skulle kunna motivera en prövning av Högsta domstolen.

Utvecklingscentrum har inom Åklagarmyndigheten ett särskilt ansvar för den rättsliga utvecklingen av åklagarverksamheten. I detta ligger bl.a. att Utvecklingscentrum regelmässigt följer upp hur praxis utvecklas när det gäller central straffrättslig lagstiftning. Utöver de domar som tas med i olika rättsliga nyhetsbrev får Utvecklingscentrum också in underlag från åklagarna. För det fall det finns problem vid tillämpningen av viss strafflagstiftning eller domstolarna bedömer någon viss fråga på olika sätt brukar utvecklingscentrum uppmärksamma detta. Tillämpningen av penningtvättsbrottslagen är en av de frågor som Utvecklingscentrum de senaste åren, och fortfarande, arbetar aktivt med. Här kan nämnas att Utvecklingscentrum i december 2020, tillsammans med Ekobrottsmyndigheten, publicerade rättspromemorian Penningtvätt och penningbeslag (RättsPM 2020:5). Syftet med promemorian var att ge vägledning inom penningtvättsområdet och att tillgodose kunskapsbehoven hos såväl de åklagare som är ovana vid ärendetypen som de mer erfarna åklagarna. Enligt utvecklingscentrum kan de inte se att finns skäl för Högsta domstolen att pröva det nu aktuella målet. När det gäller näringspenningtvätt är det i första hand frågan om vilken typ av omständigheter som krävs för att kontotransaktioner skäligen ska kunna antas vara vidtagna i penningtvättssyfte som är av intresse från prejudikatsynpunkt. Utvecklingscentrum kommer emellertid framöver att bevaka praxis när det gäller tillämpningen av 7 § tredje stycket andra meningen penningtvättsbrottslagen.

Mot bakgrund av det sagda anser jag att en prövning av det aktuella målet i Högsta domstolen inte skulle vara av vikt för ledning av rättstillämpningen. Jag avstyrker prövningstillstånd.

Bevisning m.m.

Jag ber att få återkomma med bevisuppgift och synpunkter på målets fortsatta handläggning för det fall Högsta domstolen skulle komma att meddela prövningstillstånd.

Katarina Johansson Welin

Lars Persson

Kopia till:

Utvecklingscentrum

Västerorts åklagarkammare i Stockholm (AM-32438-19)

Ekobrottsmyndigheten, Överåklagarens kansli